

ХРИСТИЯНСЬКИЙ АНТРОПОЛОГІЗМ ЙОСИФА СЛІПОГО В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

Світогляд народу та його духовність формується на основі духовної спадщини попередніх поколінь, тож необхідно звертати увагу на наше минуле, в якому закладено світоглядно-філософські концепти, що формували «образ світу» нашого народу та його духовність. Вивчення та системне осмислення духовної спадщини необхідне для розуміння особливостей розвитку української філософії початку ХХ ст. Українська релігійна філософія першої половини ХХ ст. представлена західноукраїнськими богословами та філософами набула самобутнього національного характеру, що привертає увагу дослідників в Україні і за її межами.

Нашу увагу привернула постать Йосифа Сліпого, яка відіграла значну роль у розвитку богослов'я, релігійної філософії та духовної культури в цілому. Навчаючись у теологічному університеті Інсбруку, який на той час був ультранеосхоластичною науковою школою, Й. Сліпий перебував під впливом томістичної філософії. Це підтверджує його манера філософствування в аристотелівсько-томістичному дусі, а також особлива увага до гносеології та онтології Томи Аквінського, зокрема до сформульованих ним ідей гармонії віри і розуму, а також до обґрунтування положень христології, теоцентризму та філософсько-антропологічних проблем. Йосиф Сліпий у своїх працях вказує на теологів, що вплинули на формування його богословсько-філософської концепції: Це неосхоластики Й. Хергенрйотер, М. Грабманн, кардинал Ерле та Аулеріо Пальмері [1]. Йосиф Сліпий відстоював повноту християнської віри, як запоруку єдності усіх християн України та єдиної христової церкви в апостольському розумінні. Глибока віра, любов до Бога у серці дозволяють людині здобути точку опори в житті, пізнати сенс буття, відчувати внутрішній спокій. Єдність і збереження національної ідентичності була основною ідеєю його наукових праць. Сліпий був ідейно близький до метафізики всеєдності В. Соловйова та послідовником екуменічних ідей А. Шептицького.

Знаходячись під впливом західноєвропейської томістичної традиції, з самого початку навчання перед Й. Сліпим, як богословом УГКЦ виникає питання про сумісність західної і східної богослов'ї у справі екуменічного діалогу та об'єднання церков. Він стверджував, що українське богослов'я зародилося на стику візантійського містичного та західного раціонального

мислення. Обидва ці напрямки Й. Сліпий вважав вірними, взаємодоповнюючими, такими, що мають спільну мету: прямувати до поєднання з Богом. Й. Сліпий усвідомлював, що західна неосхоластика вступає у протиріччя зі східною ментальністю та теологією сходу, яка канонізувалася століттями. Перебуваючи одночасно в українській духовній традиції самопізнання та самовдосконалення, що бере початки з часів Київської Русі Й. Сліпий трансформує ідеї томізму до східної патристичної традиції та української ментальності, якій притаманний кардіоцентризм, антеїзм та екзистенціалізм. Для Й. Сліпого дуже важливою проблематикою філософських рефлексій була людина та її духовність, вектором якої є почуття любові, що проявлене в екзистенційному проживанні моральних чеснот. Вікові цінності української ментальності завжди пов'язувалися зі співчутливим серцем. Цю особливість світосприйняття розвинули видатні філософи України Григорій Сковорода та Панфіл Юркевич. Їхній кордоцентризм пов'язаний з біблійним вченням про серце, у якому закладена основа релігійної свідомості. Звертаючись до духовенства й вірних, Патріарх Й. Сліпий проголошував, що «головним храмом є завжди Ваша душа, Ваш розум, Ваш воля і Ваше серце, в яких Ви збуджуєте Ваші благання» [2].

Для Йосифа Сліпого духовний аспект буття людини є визначальним у його концепції. Він визначає людину як цілісну істоту і надає їй повноту буття. Значне місце Й. Сліпий відводить осмисленню сутності людини, її природного та духовного начал. Основою його антропологічного підходу є теза про єдність духовного і матеріального, видимого і невидимого. У вимірі християнської антропології Й. Сліпий сприймає людину, «як образ Божий», вважаючи, що її в повноті неможливо пізнати без таїнства причетності до Творця. Інтегральними властивостями людини для Й. Сліпого виступають відповідальна свобода, трансцендентність, відкритість серця. Визначаючи місце Й. Сліпого в богословсько-філософській концепції в Україні, можна назвати його томістом з українським наголосом, а також як зазначає Я. Пелікан ісповідником віри між сходом і заходом [3].

Вчення Йосифа Сліпого має великий гуманістичний потенціал, тому що звернене до проблем людини, її внутрішнього світу, особистісного вдосконалення та загальнолюдських моральних цінностей. Й. Сліпий виразив у своїй творчості характерний для української культури ідеал зовнішньої та внутрішньої гармонії, співіснування віри і науки, що є запорукою моральної цілісності особистості.

Література:

1. Сліпий Й. Твори. - Рим: Український Католицький Університет ім. Св. Климента папи, 1983. - Т. XIV. - 352 с.

2. [Сліпий Йосиф]. Дорогі! Мир і благословення! [Пастирське послання від 19 серпня 1953 р.] // Слово Патріарха Йосифа. Документи. Матеріали. Світлини. 1917-1984. - Львів: Гердан, 2003. - Док. №16.

3. Ісповідник віри між сходом і заходом / Ярослав Пелікан / [пер. з англ. В. Ящун]. – К.: «Варта», 1994. – 304 с.

4. Іван Гриньох. Введення до творів кард. Йосифа, верховного архієпископа. – «Сучасність», 1988. – 210 с.

Захарчук Алексей Феликсович

*Кандидат философских наук,
доцент кафедры философии
Государственного ВУЗ
«Национальный горный университет»*

АНАЛИЗ ОБЩЕСТВЕННОЙ ДИНАМИКИ В КОНТЕКСТЕ ИРРАЦИОНАЛИСТИЧЕСКОГО ПОДХОДА Ф. НИЦШЕ

Анализируя общество и отношения внутри него, Ницше исходит из основной своей идеи о том, что человек как биологическое существо является продуктом естественного, природного развития, и эта его естественная, природная часть является доминирующей в человеке. Уход от этой естественности как раз и порождает все общественные проблемы. Под естественностью Ницше, прежде всего, понимает инстинкты, бессознательные стремления, а так же различные эмоциональные аффекты и страсти. Исходя из этой своей основной установки, Ницше подвергает острой критике современное ему буржуазное общество за чрезмерное увлечение рационализмом и за проистекающий из него нигилизм, который и есть непосредственная причина будущей гибели европейской цивилизации. «Что обозначает нигилизм? – то, что высшие ценности теряют свою ценность. Нет цели. Нет ответа на вопрос «зачем?» [4, с.9].

Что бы преодолеть эти негативные моменты Ницше считает, что жизнь общества должна основываться на инстинктах, которые могут привести людей к свету и истине, а не на разуме, который, видимо, уводит людей с этого пути. Главный же инстинкт, согласно Ницше – это воля к власти. Ведь «жить – значит желать господствовать».

Исходящий из идеи «воли к власти» анализ общества у Ницше осуществляется с позиций психологизма, которые, к тому же, чрезвычайно близки к современным воззрениям психологов на природу общества.

Психологи, занимающиеся проблемами политики и общества, также как и Ницше настаивают на психологическом характере сущности общественных